

บทที่ 15

อันตรายอยู่หน้าประตูบ้าน

พอเริ่มปี 1943 คุณเหมือนไม่มีที่ใดสักแห่งในโลกพ้นจากความวิตกกังวลและความโหดร้ายของสงคราม ชิสเตอร์ต้องทำใจยอมรับความรู้สึกปวดร้าวที่ต้องถูกตัดขาดจากญาติพี่น้องรวมทั้งมิตรสหายในยุโรปและอเมริกา แต่บัดนี้ขอบเขตสงครามได้เคลื่อนเข้ามาอยู่ในชีวิตของเธอเองแล้ว ไม่ทันถึงเดือน ชิสเตอร์ก็พบว่าตนตกอยู่ภายใต้ความควบคุมของมหาอำนาจต่างชาติไปแล้ว ในแง่ทางการทูตนั้นถือว่าประเทศไทยไม่ใช่ประเทศที่ถูกยึดครอง และการปรากฏตัวของญี่ปุ่นก็ไม่นับว่าเข้ามา “ครอบครอง” ข้อตกลงที่รัฐบาลไทยลงนามกับญี่ปุ่นระบุว่าประเทศไทยยังคงเป็นประเทศเอกราชและมีอธิปไตยของตนเอง ทว่าภายใต้ภาษาทางการทูตอันสวยงามนั้น เห็นได้ชัดว่าแท้จริงญี่ปุ่นคือ “ผู้รุกราน” ญี่ปุ่นเป็นผู้ออกคำสั่งและประเทศไทยไม่มีหนทางจะขัดขืนได้ อาวุธสงครามของญี่ปุ่นพิสูจน์ให้เห็นว่าไม่มีใครเอาชนะได้ ทั้งกำลังทหารก็เข้มแข็งกว่าประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่รักสันติ

เวลานั้นคุณเหมือนเป็นกลางให้เห็นความทุกข์ของสงคราม พอวันแรกของปีใหม่ ชิสเตอร์ก็ได้รับข่าวมรณกรรมของมิตรที่รักคนหนึ่งคือ คุณฮารุโกะ (Haruko) สตรีชาวญี่ปุ่นผู้เสียชีวิตจากการคลอดบุตร ชิสเตอร์รู้จักเธอผู้นี้ผ่านทางมิสเยเนเวียฟ คอลฟิลด์ (Genevieve Caulfield) สตรีชาวอเมริกันซึ่งมาอยู่กรุงเทพฯ เมื่อปี 1938 เพื่อเปิดโรงเรียนสำหรับคนตาบอด ตัวเธอก็ตาบอดสนิท แต่ได้ใช้ความสามารถของเธอช่วยคนตาบอดอื่น ๆ ด้วย เธอได้รับการศึกษาสูง ได้ตั้งโรงเรียนคนตาบอดที่โตเกียว ระหว่างนั้นเธอได้รับเลี้ยงเด็กหญิงกำพร้าอายุ 13 ชาวญี่ปุ่นเป็นบุตรบุญธรรมคือคุณฮารุโกะ ไม่กี่ปีโรงเรียนก็ดำเนินไปได้ดี มิสคอลฟิลด์เป็นที่รู้จักกันว่าเป็นนักการศึกษาที่ขอดีเยี่ยมผู้หนึ่ง

ระหว่างนั้น เธอได้รับการแนะนำให้รู้จักกับนักการทูตไทยบางคนซึ่งสนับสนุนให้เธอมาตั้งโรงเรียนสำหรับคนตาบอดที่กรุงเทพฯ เวลาผ่านไปหลายเดือน เธอจึงมากรุงเทพฯ กับคุณฮารุโกะบุตรบุญธรรมของเธอ แต่คนที่เคยสนับสนุนเธอได้ล้มเรื่องที่เคยบอกจะช่วยเหลือเธอเสียแล้ว ทำให้เธอสิ้นเงินสิ้นทองและสิ้นหนทาง เธอเป็นคาทอลิกที่ศรัทธา ในไม่ช้าเธอก็คุ้นเคยสนิทสนมกับชิสเตอร์ที่มาแตรเคอซึ่งทำทุกอย่างที่จะช่วยเธอทั้งที่คณะอัครมุขมณฑลเองก็ขึ้นค้ำอยู่ในไม่ช้างานของเธอได้รับการเกื้อหนุนจากนักธุรกิจชาวญี่ปุ่นที่มีน้ำใจดีกลุ่มหนึ่ง ผู้ที่ออกหน้ารับผิดชอบงานของมิสคอลฟิลด์คือคุณ โนโบยุกิอุตังกาวา (Noboyuki Utangawa) หัวหน้าคณะกรรมการ “สร้าง

มิตรภาพระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น” ด้วยการสนับสนุนนี้โรงเรียนจึงตั้งขึ้นมาได้และ
ความสัมพันธ์ระหว่างคุณฮารุโกะสาวน้อยผู้น่ารักกับคุณอุตังกาวากิก็ก้าวหน้าด้วย

ในไม่ช้า หนุ่มสาวก็ตกลงหมั้นหมายแต่งงานกัน แม้ว่าคุณฮารุโกะเป็นคาทอลิก ส่วนคุณอุ
ตังกาวาเป็น โปรเตสแตนต์ ก็ได้ตกลงกันที่จะประกอบพิธีแต่งงานที่วัดน้อยประจำโรงเรียนมาแตร์
เดอี ผู้บันทึกเหตุการณ์ประจำสำนักได้บันทึกไว้ด้วยใจร่วมยินดีในความรักของหนุ่มสาวว่า “ความ
รักได้เกาะประคองหัวใจของชาวญี่ปุ่นทั้งสองที่อยู่ไกลจากบ้านเมืองของตน” วันเข้าพิธีแต่งงานของ
หนุ่มสาวคู่นี้คือ วันที่ **16** เมษายน **1941** บันทึกนั้นมีความว่า:

*ซิสเตอร์ตกแต่งวัดน้อยอย่างงดงามเท่าที่จะทำได้ ได้ย้ายม้ายาวออกไปและจัดเรียงเก้าอี้เป็น
รูปครึ่งวงกลมรอบพระแท่น เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น ในชุดแต่งกายประจำชาติเป็นผ้าไหมล้ำ
ค่า นั่งถัดจากเอกอัครราชทูตอเมริกัน ในชุดสูทสีดำเต็มยศ ในวัดมีบุคคลสำคัญของชาติ
ต่าง ๆ มาร่วมพิธีคุณพ่อยูเลนบอสช์ (Eylenbosch) เป็นผู้ประกอบพิธีแต่งงานเป็น
ภาษาอังกฤษและอธิบายตอนสำคัญ ๆ เป็นภาษาญี่ปุ่น*

ภายนอกวัดหลังจากพิธี เราจะได้ยินเสียงเปิดขวดแชมเปญ แยกที่เชิญมาดื่มอวยพรให้คู่บ่าว
สาวก่อนที่ทั้งสองจะขึ้นรถลับตาไป ชาวญี่ปุ่นและชาวอเมริกันจับมือกันฉันทมิตร ไม่มีใครคิดฝันว่า
โลกนาฏกรรมแห่งสงครามระหว่าง **2** ประเทศนี้อยู่ใกล้ถึง

9เดือนต่อมา ในช่วงที่ได้มีการประกาศสงครามระหว่างญี่ปุ่นกับอเมริกา คุณฮารุโกะและ
คุณอุตังกาวารอวาระที่บุตรคนแรกจะเกิด วันที่ **28** ธันวาคม เพียง **3** วันหลังคริสต์มาส คุณฮารุโกะ
เข้าโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ หมอบอกว่าเธอจะได้ลูกแฝดและแนะนำให้เธอคลอดโดยการผ่าตัด **6**
โมงเย็นเธอก็ได้บุตรชายคนหนึ่งและบุตรหญิงคนหนึ่ง (คือ โน โบยูกิ โยเซฟ แชมมูแอล และฮารุ
โกะ มาเรีย เทเรซา) “ผมไม่รู้ว่าคนที่ เป็นพ่อจะมีความสุขเช่นนี้!” คุณอุตังกาวาผู้ปลื้มใจกล่าว
แต่อนิจจา นี่เป็นวาระสุดท้ายของความยินดี แม้คุณฮารุโกะดูเหมือนมีอาการดีเมื่อรับการผ่าตัดแล้ว
แต่กำลังวังชาของเธอกลับไม่คืนมา วันต่อ ๆ มาจึงเห็นได้ชัดว่าเธอจะไม่ฟื้นตัวจากการผ่าตัด
แน่นอน วันที่ **1** มกราคม ซิสเตอร์ที่มาแตร์เดอีจึงได้รับข่าวมรณกรรมของเธอ

ทารกแฝดได้รับการดูแลอยู่ที่โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ต่อไปอีกสองสามสัปดาห์ หลังจาก
ได้รับศีลล้างบาปเมื่อวันที่ **6** มกราคม จึงนำกลับไปบ้านมิสคอลฟิลด์ เดือนต่อมาบิดาผู้ยังเสรี้าโศก
ถูกเรียกตัวไปประเทศพม่าซึ่งเวลานั้นตกอยู่ในเงื้อมมือญี่ปุ่น เดือนพฤษภาคม คุณอุตังกาวากิปรากฏ
ตัวที่มาแตร์เดอี เพื่อขอรับศีลล้างบาป หลังจากนั้นไม่นานหน้าที่ต่าง ๆ เรียกร้องให้กลับไปพม่าอีก
ทางกรุงเทพฯ ได้ข่าวของเขาเป็นครั้งคราว อาศัยพระหรรษทานที่เขาได้รับศีลล้างบาป เขาได้ช่วย
นักโทษในค่ายกักกันที่พม่าให้บรรเทาทุกข์เท่าที่จะทำได้ ต่อมาก็ไม่มีข่าวของคุณ โน โบยูกิ อุตังกา

วาและลูกแฝดอีกเลย ครอบครัวนี้ก็เหมือนกับคนทั่วไปที่สูญหายไปในช่วงเวลาที่ทำให้ผู้คนแตกงานชานเซ็น

ขณะที่ซิสเตอร์ที่มาแตรเคีเสร์เข้าใจในมรณกรรมของคุณฮารุโกะ ซิสเตอร์ออกัสติน แจกชินและซิสเตอร์เทเรซา ซิโต ได้เดินทางไปเชียงใหม่เพื่อช่วยเหลือซิสเตอร์ที่มีอยู่ที่นั่นเพียงสองท่าน รถไฟเต็มไปด้วยทหารซึ่งจับตาดูชาวต่างชาติสองรายนี้ด้วยความสงสัย ไม่นาน “รถด่วน” ก็กลับชะลอช้าลง และหยุดตามทางนับไม่ถ้วนครั้ง แม้จะประกาศว่ารถไฟจะถึงเชียงใหม่เวลา **1430** น. แต่ก็มาถึงหลัง **6** โมงเย็น ซิสเตอร์แบร์นาเด็ต พาร์เจต์รอรับอยู่ที่สถานีรถไฟด้วยความร้อนใจ ในที่สุดก็พบซิสเตอร์ทั้งสองลงมาจากรถไฟ ซึ่งได้รับการต้อนรับด้วยความยินดี เพราะซิสเตอร์แบร์นาเด็ตและซิสเตอร์สตันีสลาสรู้สึกลัว และเหมือนถูกคุมให้อยู่ล่าพังในสำนักของตน ทุกสิ่งวุ่นวายไปหมดในเชียงใหม่ การติดต่อสื่อสารก็คาดหวังไม่ได้ ไม่ก็ขาดหายไป ทหารญี่ปุ่นก็เข้ามาในเมืองทุกวันแม้อยู่ในสภาพอันยุ่งยากเช่นนี้ ซิสเตอร์ทั้งสองก็ทำอย่างดีที่สุดที่จะประคับประคองบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นปกติ โดยเปิดภาคเรียนและมีการสอบตามกำหนดเวลา เวลานี้มีซิสเตอร์อีกสองท่านมาช่วยเธอทั้งสอง จึงหวังว่าจะมีการจัดระเบียบที่แน่นอนขึ้น

พอจะถึงกำหนดสอบไล่ ก็มีคำสั่งจากกระทรวงศึกษาธิการให้ทุกโรงเรียนปิดทำการสอนตั้งแต่วันที่ **19** มกราคม ซิสเตอร์จึงมีเวลาเพียง **3** วันให้ปิดภาคเรียน ทหารญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศไทยทำให้ประเทศตกเป็นเป้าหมายการโจมตีของฝ่ายสัมพันธมิตร กรุงเทพฯ เคยได้รับอันตรายจากการโจมตีทางอากาศครั้งแรกมาแล้ว บรรยากาศในเชียงใหม่เป็นตัวชี้ให้เห็นว่า เชียงใหม่จะต้องเตรียมรับการโจมตี ในสภาพเช่นนี้จึงนับว่าอันตรายที่จะให้โรงเรียนเปิดสอนตามปกติ การให้เด็กอยู่กับบ้านจะปลอดภัยกว่า

แม้ก่อนโรงเรียนจะปิด ซิสเตอร์ได้คาดล่วงหน้าว่าอาจจะมีการยึดอาคารของโรงเรียน จึงย้ายของออกไปจากห้องนอนเด็กประจำ ความกลัวของซิสเตอร์ก็มีมูลฐานอยู่ พอวันที่ **23** มกราคมผู้ว่าราชการเชียงใหม่พร้อมเจ้าหน้าที่ไทยหลายคนได้มาขออย่างเป็นทางการเพื่อใช้เรซินาเซลีเป็นโรงพยาบาลสำหรับทหาร ซิสเตอร์ถูกบังคับให้ยอมทำตาม แต่ตามที่ซิสเตอร์ออกัสตินเขียนถึงคุณแมร์ฟาเอล มีความว่า ซิสเตอร์ที่เรซินาเซลีก็ได้รับอนุญาตบางอย่างเช่น “บ้านสี่ฟ้า” หลังเดิมของคณะและตึกใหม่จะกันไว้ต่างหากให้ซิสเตอร์ใช้ **3** วันต่อมามีคนป่วย **50** คน หมอ **10** คน ย้ายเข้ามาอยู่ในโรงเรียน ส่วนทหารอยู่กันที่ลาน ทหารเหล่านี้ ซิสเตอร์สตันีสลาสได้เล่าในเวลาต่อมาว่า เขาอยู่กันเงียบ ๆ มีระเบียบ ไม่ก่อความเดือดร้อนใด ๆ ถึงขนาดถอดรองเท้าก่อนจะเข้าไปในตัวโรงเรียนด้วยซ้ำ ที่จริงทหารเหล่านั้นมาอยู่ไม่กี่เดือน ได้ออกจากโรงเรียนตอนกลางเดือนมีนาคมพร้อมกับแสดงความขอบคุณที่ซิสเตอร์กรุณาให้ใช้สถานที่นี้ พอทหารไทยไปไม่ทันไร ทหารญี่ปุ่นก็เริ่มขอให้ใช้โรงเรียนเป็นโรงพยาบาลสำหรับประชาชนพลเรือนที่ถูกถูกระเบิด ไม่มีทางที่ซิสเตอร์จะปฏิเสธ เพราะญี่ปุ่นเป็นผู้ชนะทุกหนทุกแห่ง ถึงกับยืนยันว่าจะต้องซ้กรงญี่ปุ่นคู่กับธงไทย “จะ

เต็มใจหรือไม่ เราก็ต้องทำตาม” ผู้บันทึกเหตุการณ์บันทึกไว้ “เราตั้งเป็นโรงพยาบาลพลเรือนด้วยหวังว่างานของเราจะไม่ไร้ผล”

แม้มีการโจมตีทางอากาศที่เชียงใหม่ ก็ไม่น่ากลัวหรือเกิดขึ้นบ่อยครั้งอย่างในกรุงเทพฯ ๑ ถึงกระนั้นชาวเมืองก็ไม่ว้าวีดก กลัวถูกระเบิดจากฝ่ายสัมพันธมิตร ยิ่งทหารญี่ปุ่นหลังไหลไปทางเหนือ อันตรายจากภัยทางอากาศก็ยิ่งเพิ่มขึ้น “เครื่องบินบินเหนือตัวเมืองไม่มีหยุด” ผู้บันทึกเหตุการณ์เขียนไว้ดังนี้ บ่อยครั้งเครื่องบินร่อนอย่างจงใจเหนือเป้าหมาย บ่ายที่นำกลัววันหนึ่งมีระเบิดถึง 30 ลูก ทิ้งลงที่ทำอากาศยาน มีคนตาย 3 คน และบาดเจ็บกว่า 30 คน “เรารู้ว่าเวลานี้ อันตรายอยู่แค่หน้าประตูบ้านนี่เอง” ผู้บันทึกได้เขียนไว้ดังนี้ ในสถานการณ์เช่นนี้ ปัญหาประจำวันคือ ชิสเตอร์จะประทับระครองโรงเรียนได้นานเท่าไร

ที่มาแตรเคอ ชิสเตอร์ยังโชคคืออยู่ แม้นายทหารญี่ปุ่นยังยื่นกรานจะยึดโรงเรียนแต่ก็ไม่ประกาศยึดเป็นทางการ ไม่ใช้ทหารญี่ปุ่น แต่เป็นระเบิดจากเครื่องบินของฝ่ายพันธมิตร คืออังกฤษและอเมริกาที่เป็นผู้ทำลายความสงบสุข ตั้งแต่กลางเดือนมกราคม บริเวณรอบโรงเรียนมาแตรเคอ ถูกโจมตีเป็นประจำ ทหารญี่ปุ่นตั้งกองอยู่ใกล้ ๆ เป็นสัญญาณบอก “เขตแดง” คือเป็นเป้าหมายการทิ้งระเบิดของฝ่ายพันธมิตร ที่หลบภัยทางอากาศซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นเรื่องน่าขบขัน เวลานี้ทุกแห่งเป็นที่ที่คนเข้าไปหลบกันเป็นนิจ วันที่ 26 มกราคม ซึ่งเป็นวันก่อนฉลองนักบุญอัญญาลา เป็นครั้งแรกที่กรุงเทพฯ ๑ ประสบภัยทางอากาศอย่างรุนแรง สถานีรถไฟถูกทำลายทำให้การคมนาคมเสียหาย กลางวันก็มีงานสอนเต็มวันและงานต่าง ๆ เป็นภาระและกังวลเรื่องสงคราม กลางคืนก็ต้องเข้าไปแออัดในที่หลบภัยที่ไม่มีอากาศพอ นี่เป็นสิ่งที่เหลือจะทน มีอยู่หลายคืนเมื่อความอ่อนระโหยเอาชนะความกลัวได้ ชิสเตอร์บางท่านจึงออกจากหลุมหลบภัยกลับไปนอนในห้องนอนทั้งที่มีเสียงระเบิดตูมตาม อย่างน้อยที่สุด ขอตายอย่างมีสุข! ชิสเตอร์เบทริสกล่าวแนะไว้

และไม่ว่าจะเป็นอย่างอะไรที่ชิสเตอร์ได้รับก็ล้วนร้ายแรงขึ้นทุกที ทหารญี่ปุ่นมีชัยชนะไม่สิ้นสุด สิงคโปร์และฮ่องกงก็พ่ายแพ้ เดือนมีนาคม ร้างกุ้ง สุราบายา (Soerabija) และชาวก็ยอมแพ้อย่างราบคาบ เรื่องนี้ทำให้ชิสเตอร์รู้สึกตระหนกตกใจ เพราะคณะอัครทูตในประเศไทยมีข้อผูกพันอยู่กับแขวงชาวแต่สำหรับชิสเตอร์ที่เป็นชาวต่างชาติ กลับเป็นยิ่งกว่าการสูญเสียส่วนตัว ชิสเตอร์ชาญ มารี วาน เดอ อาลสท์ และชิสเตอร์เบนิกญา บีมังกส์ เคยอยู่ในชาวเกือบปี จึงเป็นเสมือนบ้านที่เธอพึ่งจากมาไม่นาน ชิสเตอร์มาร์เซลลิน เดอ นิจส์เป็นทุกข์มากที่สุดเพราะเธอเกิดที่สุมาตรา ในหมู่เกาะอีสต์อินดิสของชาวต่างชาติ และครอบครัวของเธอก็ยังอยู่ที่นั่น ถ้าพวกเธอได้รู้ถึงความน่ากลัวของค่ายกักกันในเขตครอบครองของญี่ปุ่น ตลอดจนการไร้นุชยธรรมที่แสดงออกแม้แต่กับชิสเตอร์ที่นั่น ชาวนี้ก็ทนฟังไม่ได้ทีเดียว

แม้ว่าโรงเรียนต่าง ๆ ถูกสั่งปิดในช่วงฤดูหนาว แต่ก็ไม่ปล่อยให้เวลาล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ ด้วยการนำอย่างกล้าหาญของชิสเตอร์เจมมะ ฟินีมาแตรเคอียังดำเนินการสอนตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และมีการประชุมติดต่อกันเกี่ยวกับวิชาต่าง ๆ ที่ชิสเตอร์สอน

แม้จะมีการโจมตีทางอากาศอยู่อย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนทั้งหลายก็ได้รับอนุญาตให้เปิดสอนในเดือน พฤษภาคม เมื่อโรงเรียนมาแตร์เดอีเปิดก็มีนักเรียน 535 คน และเด็กประจำ 40 คน ยิ่งกว่านั้น มาแตร์เดอียังได้รับการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาลจากกระทรวงศึกษาธิการอันเป็นเรื่องที่มาแตร์เดอีรอมามาเริ่มปี เวลาเดียวกัน ซิสเตอร์มารี โยเซฟได้รับปริญญาตรีจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งทำให้เธอสามารถดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนได้

ดูเหมือนการรองรับวิทยฐานะที่มาแตร์เดอีได้มาอย่างยากเย็นนี้ เป็นคุณรางวัลซึ่งได้มาในที่สุด ในช่วงเวลาเดียวกับที่ความพินาศอาจจะเกิดแก่โรงเรียนได้ทุกเมื่อเชื่อกัน มาแตร์เดอีเป็นอาคารที่สร้างด้วยไม้ ซิสเตอร์รู้ว่าถ้ามีระเบิดเพลิงตกลงมาในบริเวณโรงเรียน ผลคือความพินาศ เธอจึงระวังเท่าที่จะทำได้โดยเก็บเอกสารรวบรวมไว้ เก็บของมีค่าใส่กระเป๋า พร้อมจะไปได้ทันที ทุกมุมบ้านมีกองทรายและถังน้ำตั้งไว้ เป็นความพยายามอันไร้สาระที่จะสู้กับมหาอัคคี

แต่ในฤดูใบไม้ร่วง การถูกคุกคามจากไฟกลับมีความสำคัญน้อยกว่าเรื่องน้ำ น้ำท่วมอย่างรุนแรงเป็นปัญหาธรรมดาในภาคเหนือแถบเชียงใหม่ แต่เมื่อปี 1942 เกิดน้ำท่วมใหญ่ ทางรถไฟบางส่วนถูกน้ำทำลาย สะพานถูกน้ำพัดหายไป ในที่ราบต่ำ ผู้คนและสัตว์เลี้ยงจมน้ำตาย เดือนตุลาคมน้ำท่วมลงมาทางใต้ถึงกรุงเทพฯ ฯ เกิดความปั่นป่วนเพราะระดับน้ำขึ้นสูงทุกชั่วโมง บ้านจำนวนมากเป็นบ้านชั้นเดียวไม่มีทางที่คนอยู่จะหนีพ้นน้ำเพื่อช่วยตัวเองหรือทรัพย์สินแม้ไม่มากนักให้พ้นอันตรายได้ ที่มาแตร์เดอี ซิสเตอร์ทำงานกันอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ขนของจากครัวจากห้องเก็บของ และจากห้องอาหารของเด็กประจำ เอาขึ้นไปไว้ห้องชั้นบน ผู้บันทึกเหตุการณ์ได้เล่าได้อย่างเห็นภาพชัดในวันเวลาเหล่านั้นว่า:

มีแต่น้ำ-น้ำ-น้ำ ชุ่นขึ้นเป็นสีน้ำตาลอยู่ทุกแห่ง! ระดับน้ำกำลังขึ้นสูง สวนกลายเป็นทะเลสาบ วิทยุประกาศเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม ให้โรงเรียนปิดผู้ปกครองมารับเด็กประจำกลับบ้าน น้ำค่อย ๆ ขึ้นสูงอย่างต่อเนื่อง มาแตร์เดอีมีอาคาร ไม้หลายหลัง ทีแรกเราเอาผ้ายาวมาวางต่อกันให้แต่ละอาคารเดินติดต่อกันได้ เมื่อผ้ายาวจมน้ำขึ้นสูง เราก็เอาโต๊ะยาวในห้องอาหารเด็กประจำมาต่อกันแทน เมื่อโต๊ะลอยน้ำ เราก็ต้องหาเรือมาใช้ ท่านทูตฝรั่งเศสใจดีให้เรายืมเรือลำหนึ่ง บริเวณโรงเรียนมาแตร์เดอีมีकुคลองหลายแห่ง แต่ในเวลาที่น่าท่วมมองไม่เห็นว่ตรงไหนเป็นคลองตรงไหนเป็นพื้นดิน แม้แต่ขอบราวสะพานก็หายไป

เป็นเวลาหลายสัปดาห์กว่าน้ำจะลด เมื่อถึงเวลานั้นจึงจะสามารถประเมินความเสียหายได้หลายสัปดาห์ซิสเตอร์ต้องทำความสะอาดอาคารและขูดล้างพื้นห้องและเครื่องใช้ที่มีโคลนเลนติดอยู่หนาและมึกลื่นไม่ดีให้หมดไป นอกจากนั้นยังมีอันตรายที่เกิดจากโรคที่น้ำพัดพาพวกสัตว์ตัวเล็ก ๆ และเศษขยะรวมทั้งของเน่าเสีย ทำให้อากาศเป็นพิษ “ไม่มีระบบท่อน้ำระบายอย่างเป็นชิ้นเป็นอัน” ซิสเตอร์เบทริส แชนซันเขียนในจดหมายในเวลาต่อมา “ดังนั้นคุณก็อาจจินตนาการได้ว่า

น้ำท่วมนั้นเป็นอย่างไร” เป็นไปไม่ได้ที่จะมีอาหารที่เหมาะสม ส่วนใหญ่ซิสเตอร์อาศัยข้าวและถั่ว กระจกเป็นหลัก ทำให้เกิดเป็นโรคคลักปิดลักเปิดที่เกิดจากการขาดวิตามินซี โรคโอดอนโททรามา เด็กและซิสเตอร์อยู่กินนานหลังจากน้ำลดแล้ว ในสวน-มองเห็นสวนมะม่วงเริ่มเขียวแห้ง ใบเหลือง หล่นบนพื้น เมื่อแน่ใจว่าแสงแดดไม่อาจช่วยให้ต้นฟื้นตัว ก็ต้องตัดทิ้งแล้วปลูกใหม่ ทุกคนก็รู้ว่า อย่างน้อยต้องใช้เวลารั้ง 10 ปีกว่าจะได้กินผลอันอร่อยของมัน “เราเสียเงินนับหมื่นต่อน้ำท่วมเพื่อซ่อมท่อและระบบไฟฟ้า” ซิสเตอร์เบทริสเล่าต่อในจดหมาย

เกือบเป็นเวลาเดียวกันที่น้ำท่วมกรุงเทพฯ ฯ คุณแม่อัวร์สุลา ซาเวจ ได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการให้กลับไปเชียงใหม่ได้ เพราะได้พยายามอธิบายให้ทางการรับรู้ว่าเป็นประเทศไอร์แลนด์แยกตัว จากอังกฤษและได้ประกาศตัวเป็นกลาง แต่ทั้งที่มีสิทธิ์จะทำได้ กว่าจะซื้อตั๋วรถไฟได้ก็ใช้เวลานาน สัปดาห์ เพราะมีที่ว่างสำหรับพลเรือนเพียงเล็กน้อยบนรถไฟซึ่งมีทหารเต็มไปหมด ในที่สุดพอมิตั๋วโดยสารรถไฟอยู่ในมือแล้ว ก็เกิดมีดินถล่มที่เกิดจากน้ำท่วมทับถมเส้นทางรถไฟ ต้องใช้เวลาซ่อม หลายสัปดาห์ จนกระทั่งวันที่ 18 พฤศจิกายน คุณแม่อัวร์สุลาจึงมาถึงเชียงใหม่

ปลายเดือนธันวาคม 1942 หนึ่งปีหลังจากเกิดสงคราม ซิสเตอร์เบทริส แฮนสัน ก็สามารถติดต่อกับพี่น้องของเธอที่แคลิฟอร์เนียได้และแจ้งให้เธอเหล่านั้นทราบว่าปลอดภัยดี สภากาชาดสากลได้ตั้งเป็นศูนย์สื่อสาร ซึ่งต่อมากองการนี้เป็นทางเดียวที่จะติดต่อระหว่างประเทศต่าง ๆ ด้วย ความจำเป็นที่การส่งข่าวสารวิธีนี้ต้องมีการจำกัดและต้องระบุชุด “ข้อความไม่เกิน 25 คำ” ข่าวเกี่ยวกับครอบครัวต้องเจาะจงเป็นส่วนบุคคล การจำกัดให้เขียนเพียงสั้น ๆ แบบนี้ทำให้จำกัด ลักษณะการเขียนของซิสเตอร์เบทริสไปด้วย แต่เธอก็สามารถแต่งข้อความให้เป็นที่เข้าใจได้โดยใช้ คำเพียง 25 คำ เช่น เธอเขียนว่า “อยู่ได้อย่างปาฏิหาริย์! ขอบคุณพระเจ้า อย่าวิตก! อยู่ดีทั้งสองอาราม บอกระสุขสันต์วันคริสต์มาสและปีใหม่แก่แม่ใหญ่ (คุณแม่แซงต์ฌอง มาร์แดง ซึ่งเวลานั้นอยู่ใน สหรัฐฯ) และแก่ทุกคน รักซิสเตอร์บี”

ในข้อความที่ฝากส่งไปนั้นมีน้ำเสียงที่แสดงแง่ดีเกินไปบ้างด้วยมุ่งหมายที่จะบรรเทาความหวาดวิตกของสมาชิกในครอบครัว ที่จริงกรุงเทพฯ ฯ ไม่ปลอดภัยนัก และทางเหนือซิสเตอร์ที่เรยีนาเชลีก็ยังเผชิญกับความยากลำบากต่าง ๆ เดือนมกราคม 1943 มีคำสั่งให้ชาวต่างชาติทั้งหมด ออกไปจากภาคเหนือภายในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ โดยไม่รอช้า คุณแม่อัวร์สุลาและซิสเตอร์แบร์นาเต็ต ต้องไปหาผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งปล่อยให้ท่านทั้งสองรออยู่หลายชั่วโมง หลังจากได้พบกันในชั่วเวลาสั้น ๆ คุณแม่ได้ขอยู่ที่เชียงใหม่เพื่อเปิดสอนตามกำหนดภาคเรียน แต่ได้รับคำปฏิเสธคือ ๆ เมื่อคุณแม่อ่อนวอนขอเรื่อง คำปฏิเสธของผู้ว่าฯ ก็อ่อนลง โดยให้ซิสเตอร์ยื่นคำร้อง “เพื่อขออนุญาต เป็นลายลักษณ์อักษร” จะได้ยื่นเรื่องไปขออนุมัติทางกรุงเทพฯ ฯ โดยให้ท่านทั้งสองกลับมาในคอนบ่ายเพราะจะมีการประชุมชาวต่างชาติ การประชุมคราวนี้มีทั้งชาวจีน ชาวอินเดีย ชาวพม่า ฯลฯ การประชุมเริ่มด้วยดี ผู้ว่าฯ กล่าวขอบคุณชาวต่างชาติที่ได้ทำสิ่งต่าง ๆ อย่างดีต่อประเทศไทย แต่ลง

ท้ายด้วยคำสั่งที่คาดไม่ถึงว่า “เวลานี้ท่านต้องไป” มียกเว้นเฉพาะผู้ที่รัฐบาลทำสัญญาว่าจ้าง ผู้มีกิจการไร่นาขนาดใหญ่ และเป็นผู้ที่มิบุตรชายเป็นทหารหรือตำรวจ

วันรุ่งขึ้น บราเดอร์และซิสเตอร์ก็กลับมารออยู่อีกนาน แต่ก็ยังไม่ได้รับคำตอบ และยังคงรอรออยู่อีกถึง 3 สัปดาห์โดยไม่แน่ใจว่า อนาคตจะเป็นอย่างไร ในที่สุด ตอนปลายเดือนก็ทราบทางวิทยุกระจายเสียงว่า พลเมืองของชาติต่าง ๆ ที่เป็นมิตรกับเยอรมนีและญี่ปุ่นอาจจะอยู่ประเทศไทยได้ ครูจะอยู่สอนถึงเดือนมีนาคมให้จบปีการศึกษา แม้คำประกาศนี้ช่วยให้มีเวลาพอหอบหายใจได้บ้าง แต่ก็ยังเป็นข้อยุติที่ไม่น่าพอใจนัก พอเริ่มเดือนกุมภาพันธ์ คุณแม่ราฟาเอลซึ่งเป็นห่วงอย่างยิ่งเกี่ยวกับสถานการณ์ของเชียงใหม่ ขอมฝ้ออันตรายเดินทางมาเชียงใหม่มาที่เรย์นาเซลิเพื่อคิดว่าท่านจะสามารถช่วยอะไรได้บ้าง แม้จะไม่ได้คำตอบทันทีจากรัฐบาล แต่วิธีการและความสามารถในการเจรจาของท่านก็ส่งผลให้ตกลงกันได้ ในที่สุด เพราะปลายเดือนมีนาคม ซิสเตอร์ก็ได้รับอนุมัติเป็นทางการให้อยู่ต่อไปได้อีกหนึ่งปีถึงมกราคม 1944

ในกรุงเทพฯ มีภัยทางอากาศไม่หยุดหย่อน แต่ทั้งที่มีอันตราย ซิสเตอร์เจมมะ ฟินีก็ยังเปิดสอนแผนกบูรณศึกษาต่อไป และคณะอัครสุลินก็มีการเข้าเฝ้าเป็นประจำปีเช่นเคย ในเดือนเมษายน แม้จะอยู่ในอันตรายก็มีวาระจัดฉลองทางศาสนา ทหารญี่ปุ่นคนหนึ่งซึ่งได้รับคำสอนจากมิสคอลฟิลด์ ได้รับศีลล้างบาปที่วัดน้อยของโรงเรียนมาแตร์เดอี เช่นเดียวกับสามภรรยาชาววิวกูหนึ่งซึ่งได้กลายมาเป็นมิตรสนิทของพวกซิสเตอร์ พอวันที่ 18 พฤษภาคม มีการฉลองครบ 25 ปีการเป็นซิสเตอร์ของซิสเตอร์เทเรส แมร์เตนส์ หนึ่งในซิสเตอร์ผู้เข้ามาบุกเบิกสำนักธรรมทูตในประเทศไทย (มีที่ท่านคือ ซิสเตอร์เทเรส ซิสเตอร์อิกแนส คุณแม่ราฟาเอล และซิสเตอร์ซาวิเอรี) ทุกท่านยังอยู่ที่มาแตร์เดอีสามารถเล่าเรื่องให้สมาชิกของคณะอัครสุลินรุ่นหลัง ๆ รู้ถึงความยากลำบากต่าง ๆ ในระยะเริ่มแรก วันที่ 24 ตุลาคม เป็นวันฉลองคุณแม่ราฟาเอลถวายตัวครบ 25 ปี ซึ่งจัดเป็นการฉลองใหญ่ในคณะและในโรงเรียน เด็กอนุบาลแสดงละครเรื่อง “สโนว์ไวท์” แต่ความยินดีในโอกาสนี้จางหายเมื่อได้ทราบ โดยไม่รู้เนื้อรู้ตัวว่าซิสเตอร์เทเรสเป็นมะเร็งที่ทรวงอกซึ่งลุกลามมากแล้ว ที่ซิสเตอร์ไม่บอกเพราะเห็นว่าคณะก็มีเรื่องสิ้นเปลืองเงินทองมากแล้ว เดือนพฤศจิกายน เธอจึงเข้าโรงพยาบาลเพื่อรับการผ่าตัดซึ่งเธอก็หายป่วยได้อย่างน่าพิศวง

ข่าวจากเชียงใหม่ยังน่ากลัว! เดือนกันยายน ประเทศอิตาลีได้ยอมจำนนต่อฝ่ายพันธมิตร ซิสเตอร์เทเรซา ซิโตจึงเป็น “ฝ่ายศัตรู” ไปทันที มีตำรวจสาม คนมาจับกุมเธอ แต่ซิสเตอร์ในคณะก็ขอร้องตำรวจให้เธอ “ถูกคุมขัง” ที่เรย์นาเซลิ โดยมีตำรวจสองคนมาเฝ้าเธอทั้งกลางวันกลางคืน นี่เป็นวิธีผ่อนผันมากที่สุดที่เดียวสำหรับซิสเตอร์เทเรซาผู้อ่อนโยนและขยันขันแข็ง แต่ในไม่ช้าการควบคุมก็ไม่เข้มงวดนัก ปลายเดือนพฤศจิกายนเชียงใหม่ก็ประสบภัยทางอากาศอย่างรุนแรงที่สุดในบ่ายจัด ๆ เครื่องบินทิ้งระเบิด 28 ลำของอังกฤษมาทิ้งระเบิดที่สถานีรถไฟและบริเวณรอบ ๆ “เราเห็นคนตายและคนบาดเจ็บนับสิบ ๆ คน” ผู้บันทึกเหตุการณ์เล่าไว้ รถบรรทุกคันแล้วคันเล่าขนเอาคนตายไปยังที่เผาศพ เวลานั้นคุณแม่อัครสุลาและซิสเตอร์ออคัสตินได้ไปหาหมอซึ่งมีบ้านอยู่ในเขต

ถูกโจมตี สิ่งต่าง ๆ ระเนระนาดอยู่รอบตัว กรอบหน้าต่างพัง ถ้วยชาม เครื่องเรือนแตกหักเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ท่านทั้งสองพันอันตรายได้อย่างหวุดหวิดโดยมุดเข้าไปอยู่ใต้เก้าอี้โซฟา

เสียงใหม่อยู่ในสภาพซุกมุนวุ่นวาย ยังคงค้นพบศพอยู่เรื่อย ๆ มีบางคนที่ยังมีชีวิตยังอยู่ได้ซากรักหักพัง คราวนี้ไม่มีการไล่เลื้อย เรือนาเชลิเปิดประตูรับผู้บาดเจ็บ คนยากจนถูกนำมายังโรงพยาบาลลำลองแห่งนี้ รวมทั้งคนที่ไม่มีใครช่วยดูแล มีเด็กชายเล็ก ๆ คนหนึ่ง ไม่มีใครรู้ว่าครอบครัวนี้เป็นใคร มีหญิงสาวจินอาการหนักคนหนึ่งทุกคนในครอบครัวตายหมด ชิสเตอร์ต้องช่วยกันทำงานในโรงพยาบาลจำเป็นนี้เท่าที่จะทำได้ ปลอดภัยผู้บาดเจ็บ เอาแกงจืดหรือข้าวต้มจากครัวซึ่งมีเสบียงไม่มากนักมาให้เขา “ทุกผู้คนล้วนสูญเสีย ส่วนเราเราไว้ใจในพระกรุณาของพระเจ้าเป็นเจ้าและเฟารอ” ผู้บันทึกเหตุการณ์เขียนไว้

พร้อมกับความน่ากลัวของภัยทางอากาศก็คือความยากลำบากในการดำเนินชีวิตประจำวัน จำนวนนักเรียนลดน้อยลง โรงเรียนถูกปิดบ่อย ๆ ทำให้รายได้ของโรงเรียนก็ลดลงตามไปด้วย ชิสเตอร์สถานีตลาดซึ่งมักจะบอกว่าเธอเป็น “ลูกชาวไร่” ได้พยายามปลูกแปลงผักเล็ก ๆ พ่อของเด็กนักเรียนคนหนึ่งได้ให้ข่าวสารแก่โรงเรียนทุกเดือน บางคนก็อุปการะโรงเรียนโดยส่งผลไม้และไข่มาให้และให้เนื้อสัตว์มาเป็นอาหารเป็นครั้งคราว นี่เป็นชีวิตที่ไม่พุ่มเฟือยแต่พอเพียง ชิสเตอร์สถานีตลาดบันทึกไว้ว่า “พระเจ้าทรงเมตตาเรายังนัก”

เดือนต่อมาถึงคราวที่กรุงเทพฯ ฯ ต้องประสบความพินาศ! วันที่ **19** ธันวาคม มีระเบิดรุนแรงที่ทำเรือและโรงผลิตปูนซีเมนต์ซึ่งอยู่ติด ๆ กัน ตัวอาคาร โรงเรียนต้นสะเทือนด้วยแรงระเบิด หัววันต่อมามีการโจมตีทิ้งระเบิดติดต่อกันตลอดคืน คราวนี้เป้าหมายที่ไม่ใช่ของทางทหารถูกระเบิดทำลายหลายแห่ง ระเบิด **3** ลูกตกที่โรงเรียนอัสสัมชัญและโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ระเบิดเพลิงเผาผลาญบริเวณคลังสินค้า มองเห็นแสงเพลิงจับขอบฟ้าไกลหลายไมล์ ชิสเตอร์ซึ่งไม่อาจจะช่วยอะไรได้ ได้แต่อยู่ในวัดน้อย สวดลูกประคำตลอดคืน วันที่ **24** ธันวาคม กรุงเทพฯ ฯ อยู่ในสภาพร้าง “ผู้คนสูญเสียทุกสิ่ง ไม่มีใครรู้ว่าจะทำอย่างไร ทุกคนกำลังหาทางออกนอกกรุงเทพฯ ฯ” ผู้บันทึกเหตุการณ์เล่าไว้ มีการฉลองเล็กน้อยในวันคริสต์มาส มีมิสซาเดี่ยวตอน **6:30** น. มีคนมาบางตา เกราะหัดดีที่การทิ้งระเบิดหยุดชั่วคราว ทำให้คนมีเวลาพักผ่อนและจัดแจงบ้านช่อง วันที่ **29** ธันวาคม ทุกอย่างเงียบ ระหว่างที่มีความสงบ ชิสเตอร์ก็เริ่มเข้าเฝ้าเจียบสามวัน สำหรับปีนั้น

ภัยทางอากาศในเดือนธันวาคมทำให้ชิสเตอร์เห็นชัดว่า ทั้งที่มีหลุมหลบภัยและมีการฝึกซ้อมหลบเข้าที่กำบัง ก็มีอันตรายมากขึ้น ยากที่จะให้มาแต่ร์เคอเปิดสอนตามกำหนดภาคเรียน ก่อนหน้านั้นสองสามปี ชิสเตอร์ได้ไปพักผ่อนที่หัวหิน หมู่บ้านประมงเล็ก ๆ อยู่ไกลจากกรุงเทพฯ ฯ ราว **150** ไมล์ไปทางใต้ หัวหินเป็นสถานที่สงบเงียบและมีชีวิตเรียบ ๆ ตามที่ผู้บันทึกเหตุการณ์กล่าวไว้

หัวหินมีหาดทรายขาวสะอาดสวยงามยาวเหยียดหลายไมล์ที่ได้รับการดูแลและเป็นที่เล่นน้ำทะเลอย่างปลอดภัย บริเวณที่แวดล้อมตำบลนี้เป็นป่าละเมาะมีต้นไม้เตี้ย ๆ เขียวชอุ่ม มีกอไผ่สลัดต้นมะพร้าวเป็นตอน ๆ มองไปจะเห็นเนินเขาเป็นทิว งามละมุนเมื่อฉายไล้อยู่ในแสงสนทรายของเขตร้อน หัวหินเป็นสถานที่ที่น่าอยู่มากทีเดียว

หัวหินจึงเป็นสถานที่ที่คุณแม่ราฟาเอลมองว่าเป็นไปได้ ที่จะเป็นที่ตั้งชั่วคราวของมาแตร์ เดอี

วันที่ **25** มกราคม ซิสเตอร์เจมมะและซิสเตอร์ซาวิเออร์จึงเดินทางลงใต้เพื่อหาเช่าบังกาลีหลายหลังซึ่งเป็นของมิชชันนารีอเมริกันนิกายโปรเตสแตนต์แม้ว่าในตอนแรกกระทรวงศึกษาธิการรู้สึกกระตือรือร้นที่จะมีการย้ายโรงเรียน แต่เนื่องจากได้มีคำสั่งให้โรงเรียนทั้งหมดปิด จึงเกิดไม่แน่ใจเกี่ยวกับสถานที่ตั้งโรงเรียนใหม่ แต่บรรดาบิดามารดาของเด็กต่างพอใจ มาแตร์เดอีจึงเช่าบังกาลี**3** หลังเป็น “มาแตร์เดอี-หัวหิน” ซิสเตอร์มารี โยเซฟจึงเป็นผู้ดูแลโรงเรียนถาวรหน้าพร้อมด้วยซิสเตอร์เทเรสและซิสเตอร์มาร์จอรี คู้ค (Marjory Duke) ซึ่งเป็นผู้สมัครใหม่เพื่อเป็นซิสเตอร์ของคณะอัครสุลินกับนักเรียนประจำหลายคน เดินทางไปหัวหินเพื่อเตรียมการเบื้องต้น ได้ใช้เรือฉลอมบรรทุกเครื่องเรือนจากมาแตร์เดอีโดยจอดตรงคลองที่อยู่ใกล้โรงเรียน โดยได้รับความช่วยเหลือจาก เพื่อน ๆ ได้บรรทุกโต๊ะ เก้าอี้ ตู้ เตียง และเปียโนไปหัวหิน เรือบรรทุกของไปจอดที่ชายฝั่งหัวหินซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากนครคณะซาเลเซียนกลุ่มหนึ่งขนของขึ้นจากเรือ แล้วซิสเตอร์ที่มาคอยดูแลถาวรหน้าก็เริ่มจัดที่นั่น ๆ เป็นห้องเรียนและห้องสำหรับพักอาศัย

ถึงเดือนพฤษภาคม มาแตร์เดอีหัวหินมีนักเรียนลงทะเบียน **80** คนและนักเรียนประจำ **15** คน ภายใต้นั้นกระทรวงศึกษาฯ มีคำสั่งที่ขัดกับคำสั่งเดิมให้โรงเรียนเปิดสอนวันที่ **17** พฤษภาคม เครื่องใช้ไม้สอยและครุภัณฑ์พร้อมอยู่ที่หัวหินแล้ว นักเรียนจำนวน **400** คนของมาแตร์เดอีก็มีสภาพต่าง ๆ กัน โรงเรียนมีเวลาเปิดสอนชั่วคราวสั้น ๆ เพราะในวันที่ **5** มิถุนายน มาแตร์เดอีซึ่งรอดมาได้ อย่างปาฏิหาริย์ ได้ประสบความเดือดร้อนเต็มที่ของสงคราม

ใกล้รุ่งวันที่ **5** มิถุนายน มีเสียงกระหึ่มของเครื่องบินตลอดเวลา แต่ซิสเตอร์ก็คุ้นกับเสียงนั้นแล้ว ตามบันทึกของผู้บันทึกเหตุการณ์มีว่า เช้าวันนั้นดูไม่ต่างไปจากเช้าวันอื่น ๆ วันนั้นเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นวันหยุดเรียน มีนักเรียนมาราว **20** คน ซิสเตอร์บางท่านกำลังตรวจสมุดทำงานของนักเรียน ซิสเตอร์สองสามท่านเฝ้าศาลในวัดน้อยที่ซึ่งตลอดเวลา **6** เดือน ได้เชิญศีลมหาสนิทประดิษฐานบนพระแท่นเพื่อเฝ้าสวดภาวนาทุกวัน พอ **11.30** น.เสียงระเบิดดังใกล้เข้ามา มีป้อมบิน **47** ลำทะลุกระเบิดลงมาราวห้าฝน บางทีก็กราวลงมาทีละ **12** ลูก ซิสเตอร์ **3** ท่านรีบเอาเด็กเข้าที่หลบภัยทันที พอตีเป็นเวลาซิสเตอร์เบทริสกำลังเข้าไปในวัดเพราะเป็นเวลาที่กำหนดให้เธอไปเฝ้าศาล ต่อมาเธอเขียนมาเล่าให้พี่สาวของเธอฟังว่า “เวลานั้นเครื่องบินกำลังร้อนอยู่เหนือศีรษะ

เสียงระเบิดกึกก้องอยู่รอบข้าง และมีเสียงป็นต่อสู้อากาศยานดังกึกก้องอยู่ใกล้เรามากทีเดียว!” แต่ไม่มีเสียงสัญญาณภัยทางอากาศ

เกือบเที่ยง คุณแม่ราฟาเอลกำลังตัดสินใจเชิญศิลมหาสนิทเข้าที่หลบภัย แผ่นดินสั่นสะเทือนและโยนตัวไปมา “สักครู่ก็มีเสียงระเบิดสะเทือนเลื่อนลั่น” ชิสเตอร์เบทริสเล่าต่อ “พอลืมตาก็เห็นหลังคาโหว! สวรรค์ซึ่งกำลังจมนสนเทพ่มองลงมาดูว่าเกิดอะไรขึ้น เกิดอะไรขึ้น? ถนนชอยข้างแผนกบูรณศึกษาถูกระเบิด เรากระเด็นไปอยู่ตรงทางเดิน ดินนอนกึ่งอยู่บนพื้นกลางอิฐหินดินทราย กระจ่าง กระจ่าง เศษไม้... ไม้แผ่นหนึ่งมีตะปูยื่นออกมาหลายตัวอยู่ตรงศีรษะของคุณฉัน! เสียงระเบิดเวลานั้นทำให้ฉันงง... ตัวฉันตั้งแต่ศีรษะถึงเท้าเต็มไปด้วยโคลน แต่ตัวฉันยังอยู่ครบ!” คุณแม่ราฟาเอลจึงเชิญรัศมีบรรจาศิลมหาสนิทเข้าไปยังที่หลบภัยทันที มีชิสเตอร์เบทริสและชิสเตอร์ซาลส์ตามไป 2 ชั่วโมงต่อมา การทิ้งระเบิดยังไม่เบาลง ชิสเตอร์สวดหน้าศิลมหาสนิท คุณแม่ราฟาเอลจับเชิงฐานรัศมีบรรจาศิลไว้แน่นขณะที่มีเสียงระเบิดกึกก้องอยู่รอบข้าง

ในที่สุด ราวบ่ายสองโมง การโจมตีก็สงบลง ชิสเตอร์ออกจากที่หลบภัยมาสำรวจความเสียหาย สิ่งที่เห็นแทบไม่น่าเชื่อ ทุกแห่งพังทลาย หลังคาอาคารแผนกบูรณศึกษาหายไปหมด หลังคาห้องครัวหายไปครึ่งหนึ่ง หม้อใบใหญ่ ๆ บิดเบี้ยวไม่เป็นรูปร่าง ถ้วยชามเต็มไปด้วยโคลนเลน ถ้วยแก้วแตก เครื่องเรือนหักเป็นชิ้น ๆ เพดานห้องนอนเด็กประจำห้อยกะรุ่งกะริ่ง เตียงเหล็กขุ่ยเหมือนกระดาษ ในห้องนอนของชิสเตอร์ เพดานเป็นรูโหว่ ๆ ตู้กลิ้ง กลอนหลุด ประตูเปิดอ้า ข้าวของต่าง ๆ เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย หลังคาห้องเรียนอนุบาลซึ่งชิสเตอร์ภูมิใจนักหนาถูกทำลายหมด มีแต่หลุมใหญ่ ๆ บนพื้นห้อง รูปปั้นนักบุญอยู่จลาจลมือหายไปข้างหนึ่ง รูปเด็กหญิงเล็ก ๆ ที่ยื่นข้างท่านศีรษะหายไป แต่ราวปาฏิหาริย์ รูปปั้นแม่พระแห่งเมืองลูร์ดกลับไม่ชำรุด

4 โมงครึ่ง คุณพ่อที่มาทำพิธีเป็นประจำสำหรับโรงเรียนได้มาทำพิธีอวยพรด้วยศิลมหาสนิท เป็นพิธีที่แสดงความขอบพระคุณพระเจ้าอย่างเต็มจิตใจที่ชีวิตของชิสเตอร์รอดมาได้ พวกเขาจับบทขอบคุณพระเจ้าด้วยความรู้สึกเปี่ยมล้นในพระกรุณาของพระองค์มากกว่าเดิม ไม่มีหวังจะมีอาหารเย็นในวันนั้น เพราะไม่มีทั้งเสปียงและเครื่องใช้ไม้สอยจะปรุงอาหาร จนกระทั่งเย็นก็มีคนมาหา เอาอาหารหวานคาวมาให้ชิสเตอร์ ผู้บันทึกเหตุการณ์เขียนไว้ว่า อาหารเหล่านี้มาจากครอบครัวชาวจีนครอบครัวหนึ่งซึ่งบุตรสาวเรียนมาแต่เรเดอ คินนั้นชิสเตอร์ได้หลับนอนกันเพียงเล็กน้อย เพราะนอกจากมีของระเนระนาดรอบข้างแล้ว ยังมีฝนตกหนักตกลงมาผ่านพื้นที่ว่างที่เคยเป็นหลังคาวันรุ่งขึ้นมีผู้คนหลั่งไหลมาหา มิตรสหายบ้าง นักเรียนเก่าบ้าง ต่างมาให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ บ้างก็เป็นคนที่มามุ่งดูเหตุการณ์ มาดูความเสียหายของโรงเรียนที่สวยงาม มาแต่เรเดอไม่ใช่แห่งเดียวที่ได้รับความเสียหาย แต่ทั้งกรุงเทพฯ เตือคร้อนไปหมด คราวนี้ไม่เพียงแต่ทรัพย์สินสูญสิ้นเท่านั้น แต่ชีวิตมนุษย์ก็สูญสิ้นไปด้วย ผู้บันทึกเหตุการณ์ได้เขียนไว้ว่า “ไม่มียานพาหนะมากพอจะรับผู้บาดเจ็บไปส่งโรงพยาบาล...”

กระทรวงศึกษาฯ ได้ประกาศให้โรงเรียนทั้งหมดปิดลงอีกครั้ง ไม่มีการสอนถึงปลายเดือนสิงหาคม แต่สำหรับซิสเตอร์เรื่องนี้ไม่ได้หมายถึงจุดสิ้นสุดแต่เป็นการเริ่มต้นใหม่ โรงเรียนสาขาที่หัวหินพร้อมเปิดภาคเรียน ตลอดสัปดาห์ซิสเตอร์พยายามจัดการความยุ่งเหยิงของมาแตร์เดอีให้เป็นระเบียบ เคลื่อนย้าย เก็บห่อข้าวของทุกสิ่งที่มาแตร์เดอีหัวหินต้องการ อีกครั้งหนึ่งเครื่องเรือนเครื่องใช้ของโรงเรียนถูกบรรจุทุกเรือข้ามทะเลไปหัวหิน วันที่ 14 มิถุนายน เพียง 10 วันหลังจากกรุงเทพฯ ถูกโจมตีทางอากาศ ซิสเตอร์เก้าท่านก็เดินทางไปหัวหิน คือซิสเตอร์เบทริส แชนซัน ซิสเตอร์มาร์เซลลิน เดอ นิจส์ ซิสเตอร์เทโอฟิน เวสเตอร์มัน ซิสเตอร์ซาลส์ โรเบิร์ตส์ ซิสเตอร์เดโอตาตา โยเซวาร์ ซิสเตอร์แอนเจลาตัน ซิสเตอร์ซาญู แดร์ราส ซิสเตอร์ซาญู มารี วาน เดอ อาลสท์ซิสเตอร์เบนิกญา บิมังส์ อีกห้าท่านจะมาอยู่ที่มาแตร์เดอีอย่างน้อยอีกระยะหนึ่ง คือซิสเตอร์มารี เดอ เซนต์ฌองรีเอคค์ ซิสเตอร์ซาวิเอร์ เปียร์ซ ซิสเตอร์เจมมะ ฟินี ซิสเตอร์อักแนส เดอแลตร์ และแนนอน คุณแม่ราฟาเอลที่อยู่ด้วยในฐานะอธิการินี

แม้ว่าสำหรับซิสเตอร์ส่วนใหญ่ นี่เป็นการจากกันชั่วคราว แต่สำหรับซิสเตอร์อักแนส นี่เป็นการจากกันอย่างถาวร! ก่อนหน้านั้นไม่นาน ซิสเตอร์มีอาการของโรคมะเร็งแบบซิสเตอร์เทเรส แต่เธอไม่ได้บอกใครให้รู้อาการป่วยของเธอ กระทั่งอาการถึงขีดอันตรายจึงรับการผ่าตัด แต่ไม่เหมือนซิสเตอร์เทเรส เพราะอาการเธอไม่ดีขึ้น การรักษายบรรเทาอาการได้เล็กน้อย แต่ไม่อาจรักษาให้หาย กลางเดือนมิถุนายน พวกซิสเตอร์ก็รู้แล้วว่า เธอจะมีเวลาเหลืออยู่เพียงเล็กน้อยที่จะมีชีวิต มีหวังเพียงเล็กน้อยที่ซิสเตอร์ที่ไปหัวหินจะได้เห็นเธออีก “ไม่จำเป็นต้องกล่าวว่า ซิสเตอร์เหล่านั้นรู้สึกว่าคุณต้องปลงใจอย่างหนักหน่วงเพียงไร” ผู้บันทึกเหตุการณ์ได้เขียนไว้ขณะที่เธอเหล่านั้นกำลังเตรียมตัวจากไปหัวหิน

รถยนต์ 4 คันพาซิสเตอร์ทั้งเก้าไปยังสถานีรถไฟ แต่ไม่ใช่เพียงซิสเตอร์เท่านั้นที่เบียดกันในรถ ยังมีหีบห่อ กระจ่า กระเป๋าเดินทาง แม้แต่เตียงสนาม สวมกันเต็มตามที่ว่างในรถ ผู้บันทึกเหตุการณ์เขียนไว้ว่า “น่าประหลาดใจจริง ๆ ที่สิ่งของเหล่านั้นใส่รถไปได้หมด” ได้กล่าวอำลากันเป็นครั้งสุดท้ายที่สถานีรถไฟซึ่งเกือบพังทลายเพราะถูกระเบิด... แล้วก็วุ่นกันอีกพักในการขนของลงจากรถยนต์ ขึ้นไปเบียดเสียดบนรถไฟที่มีคนแน่นขนัด เสียงหวูดสัญญาณครั้งสุดท้ายดังขึ้นรถไฟค่อย ๆ เคลื่อนจากสถานีที่ได้รับความเสียหาย มุ่งลงใต้สู่การเผชิญภัยครั้งใหม่